

1903-DEC.-30.

ÁTVETTEL

VOINTA POPORULUI

Aici să se adreseze
tot felul de scrisori
bani.

Redacția și administrația:

Szabad Szó

BUDAPESTA,

VII., István-ut 67.

Mezőfi Vilmos

Redactor prim.

Abonamentul:

an: ... 4 coroane

an: ... 2 coroane

an: ... 1 coroană

Un număr: 8 fileră

ca 30 foi se vor abona
o singură adresă abona-
mentul costă:

un 1/4 de an 60 fileră.

1/2 de an 1 cor. 20 fileră

1 an 2 cor. 40

Organul partidei socialdemocrate reorganizate din Ungaria.
Foaie pentru poporul muncitor Român.

Fraților!

Acum, când deja mai că a sosit vremea, ca Voința Poporului să fiă de două-ori așa de mare, până acum, încă odată vă spunem, că chiar pentru binele vostru sprijiniți partida măcar cu prietereșii aceia, ce trebuie să plătiți pentru abonamentul foiei. Căci nu-i socialdemocrat adevărat, cine nu aboneza Voința Poporului.

Grăbiți-vă așadară și reinnoiți, abonați din nou Voința Poporului, ajutați-o în lupta sa mare, ce poartă pentru voi, pentru binele vostru.

Gândiri

Orî unde să privești, frate, numai omenii de aceea vîdî, cari suferind lipsă mare, de multe-ori pier, de foame. Poți vedea miî și miî de omenii, bărbați și mueri, cari lucrînd, trudind trîesc dintr-o zi pe alta în amărițiune, cu gînduri.

Și ce va fi din copii lui? Oare sortea lor și mai rea va fi? Pentru-că lupta pentru traiu, pentru viață din an în an devine tot mai aspră, tot mai mare.

Și în miseria acêsta mare, în mijlocul căsitor cu acoperiș de paie ici-colea sî ridică și un palat pompos. Imbrăcați în haine frumoase și fine altcum trîesc aici oamenii. Bogăția, pompa, viața plină de bucuriă domnesce în palatul pompos. Pentru acestia muncesce poporul sîrman și noapte. Aurul lor tot se ingrămădește, pînă cînd miî și miî de oameni lucrînd, muncind sufer de foame. Și e de cîudat! Bogății vorbesc astfel:

«Noi bogății vî dăm voue pâne, și lucru. Noi vî nutrim împreună cu familia voastră.»

Și sîracii cred.

E bine, însă — ăce cine-va — nu a bogăților e tot aurul, argint, pămînt și altele?

Ba, da, numai că poporul sîrman scôte din pămînt și aurul și argintul și bogăția.

Sîracul a scos din pămînt aurul, l'a luat dela el și în schimb i-a dat argint. Sîracul, iară l'a mulțămît și s'a dus iară sub pămînt. Acum însă numai argint a putut aduce. În loc de argint el, care a muncit, s'a trudit a capêtat aramă.

Omul sîrman cu supunere și cu acêsta fu mulțămît.

Și iară s'a dus sermanul sub pămînt și n'a adus numai a r a m ă. Pentru acêsta numai o bucată de pită a capêtat dela cei bogăți. Și de atunci sermanii seraci sî scoală dimineată, s'apucă de lucru, ară, samenă, seceră. Din mîna lor vî și viață, pita, dar bogăția o ia dela ei și în seara dă foame te a și sîracii și acêsta o mulțămesc deși ei aî făcut tot. Ei aî clădit cășile, haine, ghete tot ei aî făcut.

Magazinele bogăților ei aî umplut, ei aî dat bogăților tot ce place omului. Și sîracii, cînd după munca lor grea se duc la odihnă totuși laudă pe cei bogăți, că-i-aî fost milă de ei s e r a c i și i a î dat pâne. Oare nu e de ris? Sîracii dau munca venitul lor bogăției și totuși cela e milostivă, bună.

Popii și domniî starea acêsta între seraci și bogății o spun de rînd sfînt și neatacabil. Și ca în adevêr să remîne sfînt și neatacabil aî pus strajî, cari să aperia rîndul acêsta. Și cine plătesce oare străjile acêste? Iară poporul, în contra caruța, stă rîndul de ađi.

Clădesc temnițe, prinsori, unde sunt țipați toți aceia, cari „agită“ în contra acêstuî rînd. Și cine clădesc temnițele. Tot fiî poporului sîrac.

Da- iată, vin sfîntele sîrbătorii de Crăciuni. Clopotele sună și ca și cum ar ăce: „Venit-a Mîntuitorul, venit-a ideea mîntuitoară. Și poporul ascultă, incede a se gîndi și dacă a priceput tôte acêste atunci de giabă temniță, incheisoare, străjî, bajonete, pentru că puterea ideeî va restirni rîndul de ađi sfînt și neatacabil, ca să vină Crăciunul adevêrat, cînd cu totii ne vom uni într-o stare mai bune, într'un rînd social mai fericit.

Aperare. (După Mille.)

De e adevêrat frate țerane, ce spune și popa în biserică, că Dumneđeu l'a făcut dintăi pe Adam apoi pe Eva și din Adam și Eva s'a născut neamul omenesc, atunci e drept, că Dumneđeu a făcut oamenii de-o potrivă. Nu ia făcut pe unul boer și pe altu țeran, nu i-a făcut pe unii robii și alții stăpâni și pămîntul i'a dat lor, ca înmulțindu-se să-l stăpînească. Va să zică pămîntul Dumneđeu l'a dat tuturor a și totuși cum se face, că el este numai al cător-va așă-zî și marea mulțime a scoboritorilor lui Adam sufer sîracia și necazul?

„Muncitorii, lumeî uniți-ve!“

Cum se face? Iată arătarea pe scurt și fără multă vorbă.

Pentru-ca cine va să fiă slobod îi trebuie ca să-și poată agonisi munca, să fie stăpân pe uneltele de lucru, să fie stăpân pe pământul, din care trebuie să-și scoată hrana. Din neamul omenesc s'au găsit unii mai sireți, mai rei de gând, cari prin mijloce deosebite au pus mâna pe pământul, care era tuturor și atunci cei, ce nu aveau pământ, cei ce rămăseseră numai stăpâni pe brațele lor, au căzut în robia celor dintâi. Aceștia au ajuns boeri, ceilalți robi, țărani muncitori. Odată stăpânii asupra pământului, boerii și-au făcut legi, cari să îngrădească ceea, ce căpătasără ei prin jaf și nedreptate. Până când nu lovesti în ceea-ce ei ți-au hrăpit, până-ce nu te atingi de aceste drepturi ale lor, pe cari ei astăzi le nu mesc sfânte. tu poți face ceea-ce vrei, pentru-că mult nu ai de făcut.

Ei sunt Statul, ei sunt în toate dirigeriile, ei te duc de nas, ei sunt totul și tu nimic.

Și pentru-ca tu deșteptându-te să nu începi a striga prea tare, ți-au aruncat cenuse în ochi, dânduți pe hârtie-nisce drepturi, pe cari ți le dau cu o mână și-ți le iați cu cealaltă. Așa de bună samă nu te poți folosi de ei.

În așa stare de lucruri ce trebuie să faci tu frate țărane? Să stai doară cu mâinile încrucișate, să dai din cap cu jale și să zici: „Așa i dat de la Dumnezeu. Nu frate țărane, căci veți bine, că Dumnezeu a făcut oamenii de o potrivă și pământul tuturor l'a dat.

Leac boalei tale este. Munca spre desrobire e grea în adevăr. Trebuie însă de pornit spre a ajunge fiă cât de departe la locul de ajuns.

Un lucru ți-a lovit privirea: că cei asupriți, ca cei robiți, că țărani, muncitori și cu un cuvânt sunt mai mulți, de cât boerii și că e lucru de ris, că ei câți-va să-și bată joc de voi, cei mulți, să vă incalice și alcătuind ostiri din voi prin voi să ve tiă în frâu, să le păziți bogățiile.

Dacă prin urmare țărani drintr'o comună ar fi pătrunși de aceste adevăruri, le-ar ave de drept crezământul lor, dacă de la o comună mișcarea s'ar lăți în întreaga țară, ar fi de aflat numai, ca ce să facă aceste milioane de oameni, ca să scapă de robia celor câte-va sute de boeri.

Să ia parul. **Nu!** Căci boerii sunt prea bine înarmați, prea bine s'au îngrijit ca să vă zdrobească și prin mișcarea voastră potolită în sânge să-și întarească și mai mult a tot putennicia.

E vorba de a vă folosi de legile de față și de a face, ca glasul vostru să se audă.

Am zis, că de pildă în toate județele țărănimea ar fi deșteptată. Ei bine. Țărani din toată țară aleg 454 de deputați. Dacă acești aleși a țăranelor ar fi în adevăr înfățișători drepturilor lor, 454 de glasuri ar resuna puternic în casa țării și ar cere dreptate pentru popor.

Drepturile se cuceresc, nu se dau de voe. Când dar boerii vor vedé, că țărănimea s'a destep-

tat, vor cauta să o impace, să facă ca cel fugăr de lupi, care aruncă în urma sa tot, ce are, până își aruncă copilul, nevasta, totul, pentru a se scăpa pe sine, Lupii însă ajung sania și mănâncă și pe călători. Poporul este lupul, călătorul e boerul mea. Se vor face atunci schimbări în starea lucruri, Față de mișcarea muncitorilor boerimea unu, câte unu din drepturile sale se va desbraca.

Întâiul lucru, ce este de cerut de țărănime este votul universal. De vom capeta acestă va sosi și ziua mântuirii.

Ce călindar să cumperăm ?

Călindarul „Voința Poporului“ să l cumperăm care este foarte frumos, și cu un cuprins bogat, în care arată soarta Românilor apăsată și programa, pentru care luptă socialismul.

Răspândiți dar fraților „Călindarul Voinței Poporului,“ care este ne întrecut și costă numai 50 de fileri.

Datorința fieșce căru frate adevărat este să cumpere și să răspândească „Călindarul Voinței Poporului.“ Toți aceia, cari voesc să aibă calindarul nostru sunt rugați a trimite banii pe adresa: „Szabad Szó“ VII., István-ut 67.

TRIBUNA POPORULUI.

Robul. E dimineață. Acuși acuși resară soroarele, natura se deșteptă. Pe lanțuri, închis de arme leul ne simțind nimica. Dar iată . . . și mișcă, își deschide ochii, vede lumea sgomotoasă. Și cum ajunge privirea lui la remășița seracă din cina de ieri, începe a sbiera. Glasul lui cutremură pământul, plin de spaime tac toți. În tăcerea adâncă maiestros stă leul, și cu fală se uită jur împrejur. Un strigăt de al lui, un strigăt a robului este dăstul, ca să bagă frică în toți.

Și rîndul de ați are un rob și acest rob e poporul sorman, poporul muncitor. El trudesce și noapte, fără folosul trag cei leneși, cei trândavi. Aceștia au drepturi, acestora e bunăstarea, bucuriile vieții, iar poporul lucră și totuși flămîndese. Poporul sorman susține rîndul de azi, el e stîlpul rîndului de azi, dar numai el n'are drepturi.

Poporul încă doarme sau mai bine acum numai se deșteptă. În jurul lui sgomotul lumii inselăciunile, jefuirele. Fie-care cantă cum să-și umple mai bine stomacul, numai el apăsatul doarme. Doarme de mi și mi de ani. De s'a deșteptat une-orî cu sila țara l'au adormit. De mi de ani hotăresc asupra sorții lui, fără ca să-l întrebă fără ca să l deștepte.

Dar acum se deșteptă. Își deschide ochii, și nu peste mult va da ton, care va cutremura pământul. Pentru-că maiestros e leul-și închis.

Starea. Tot se mai petrec domni deputați

in casa țerii. Ne având ședință mai 4 zile cu pu-
terii reinnoite au venit-nu să lucre, ci să petreacă.
Curgea voarba, ca apa. Să ascuți numai. Despre
tot feluri de nimicuri vorbesc ciasurî întregi nu-
mai despre sormanul popor nu. Și dacă și vorbesc,
apoi nu-i mulțămită, precum ați putut vedea și
din miracuoasa vorbire a domnului deputat
Polonyi.

Septemăna trecută totuși s'a întemplat ceva
in casa țerii, ce pentru noi-Români e foarte imbu-
curător.

Domnul deputat dr. L e n d l A d o l f a arătat
in colorii vii starea miserabilă, in care se află locui-
torii Români din comitatele Temeș și Caraș.

A înșirat nedreptățile, ce le a suferit poporul
și a rugat ministrul, să facă ce-va in contra acestor
nedreptăți.

Așa cred însă, că și cuvintarea acesta a
domnului deputat e de ghiabă. O rëndunică încă
nu face primăvară. Mulți, mulți oameni de acestia
ar fi de lipsă poporului.

Un moment încă de insemnat e cërta partidei
independente 48 cu partida lui Ugron. Frații se
mănâncă. De cërta au vreme, dar de aceea nici
că le pasă, că 40 de mii de omeni insurați vor fi
chămăați la cătăniă, pentru-că lor așa li place.

Nedreptăți. In numărul trecut am scris
deja despre nedreptățile fibroului din Batta și Ză-
balți. Acum din mai multe locuri ne plâng frații,
că domni fibirei își află cea mai mare plăcere in
chinuirea, batjocorirea poporului. Să facă numai!
Frații adeverați ai socialdemocrației reorganisată
nu se vor lăpêda de ideea mărêta nici pentru o
sută de fibirei, ci cu atât mai tare vor lupta pentru
restîrnirea rîndului de acum,

Inainte numai domnilor, fie-care nedreptate e
o dovadă pe lângă dreptatea noastră. Voi apesați
poporul sorman, noi îl vom scăpa, Voi faceți rob
din om, noi îl vom face liber și egal, căci scris stă
pe steagul nostru: Egalitate, libertate
frățietate.

De pe uliță. In Budapesta am vedut ur-
mătorele, ce iară ne dau o dovadă aspră, ca cât
de miserabilă e soarta și viața lucrătorului.

Pe o laviță mică și îngustă șede un zidar
ținend in brațe fătua sa mică. Fătua încă doarme
invelită in hainele zdrențuite a tătăniș sale. Lin se
ridică zidarul, ne cumva și fătua să se destêptă:
Ostenit se uită jur imprejur, apoi scoate un darab
de pită uscată și cu poftă o duce la gură. Dar
repede o ia înapoi. Sê gândește, și gândul îl poți
ceți și după fața lui: nu vrea să mănâncă bucățica
cea din urmă de inaintea copilei. Cămașa-i găurită,
căputu-i sdrânțuit, fața-i palidă și osoasă dovedesce,
că suferă de foame, dar totuși nu ia căputu de pe
fatușă, pita nu o mănâncă.

Nu peste mult se destêptă fătua. Cu ochii ei
marî indată caută după tată sa și cu mânilor ei
grași îl imbrățisêză. Cu ochii plin de lacrimi o
țiuică lucrășul și-i dă pita uscată, ce a mai remas.
Fatușă vesel o mănâncă și nu observă, că tatăl
seu mai că nu cade de foame. Dar cum să și scie,

abia e de 2 ani. După-ce a mâncat pita riđend merge
cu tatăl seu in orașul mare, pompos, bogat dar
plin de miseriî.

Voios culege petrile frumoase, până-ce tatăl
seu flămênd, nemulțămît cu viața cêrcă de lucru,
Iată chipul teu, lucrătorule, Iata chipul teu
Românule.

Observare. Fiind-că in fôia nu mai este
loc pentru publicarea congresului dela **Szegvár**
și adunările din celelalte comitate, in numărul viitor
vom reveni la aceste.

De-ocamdată zicem mulțămită acelor frați
Români, cari ne luând in vedere drum, osteneală
și spese au venit și n'au felicitat la congresul
din Szegvár.

C R O N I C A .

Perdereă noastră.

Fratele Todor Mura din Petriș, vrednicul lup-
taș al ideilor socialde mocrate in zilele trecute a
murit. Fiă țerina-i ușoară.

Luptașul vrednic român, fratele P. și-a pierdut
sora sa mult iubită. Perderea lui cu toții o simțim,
și rugăm pe bunul Dumnezeu, ca să-l ajute in ne-
norocirea acesta mare.

Partid nou. Baronul Bánffy fostul minis-
tru presedinte, cine mai cu sama e vestit despre
persecuțiunile sale față de socialdemocrați, in
timpurile din urmă a alcătuit un partid nou. Prog-
ramul partidei este. In Ungaria totul să fiă ungu-
resc școală, biserică, adunări cu un cuvênt tot.
Adunarea de organisare a fost in Cluj, de prese-
dinte fu ales Bánffy. Acum ne vine șcirea, că și
Măghiarii Din Hunedioră s'au alăturat de acest par-
tid. Cu incetul să se respândească cât de bine
și aceste idei.

Încă cu un dușman mai mult!

Lucru trist Din Dognecea ni sê scrie, că
nise jidanî obraznici în zilele trecute au început
să colinde pe la casele oamenilor cêrênd de la
femei, să lase să le taie părul la loc. Câte-va femei
au și ascultat de glasul ispitei și au lăsat să taie
coșitele frumoase in schimbul unor sdrențe jido-
vesci. Iată unde duce sêrăcia pe om. Suntem deja
acolo, că femeile lasă să le taie părul pentru câți-
va banî sau o cărpa, Rîndul de azi iată ce cau-
zêză!

Invențiuni. Un Român cu numele Nicolae
Demetrovicî din Bocșa a aflat o pânză, care, dacă
o puî in fața unei luminî sau lămpî, lumina devine
de 3 ori mai puternică. A mai aflat acest om
un fel de materie, cu care sê pot face tot felul de
picturi pe sticlă, cari ies cu mult mai fumoase, ca
cele de până aci. Invențiunile acestea le-a espus
aicî in Budapesta, unde a primit gratis și lumina
electrică dela fabrica Ganz, pentru ca să facă es-
perimentele necesare. A luat patentă pe aceste in-

vențiunii, pe cari le duc la espositia internațională din St-Louis. (America) care va fi în anul viitor.

Moralul domnilor. Conții (grofi) Károlyi se țin de domniile ce mai au în Ungarie. Averele lor a câștigat strămoșul lor prin aceea, că a trădat pe principele Francis Rákóczy II. și ca plata acestei trădări a capetat pământurile nemărginite pe Câmpia-Mare. Cel mai avut dintre ei e contele Stefan Károlyi. Acesta are un fecior cu numele George, care cu câți-va ani înainte de acesta s'a îndrăgostit într-o actriță (teatralistă) din Budapesta. Și fiind-că scopul nu și-a putut ajunge alt-cum o a luat de soție. Familia domnească însă n'a odihnit, până-ce nu'o alungat muerea și copilul. Muerea acum l'a pîrit pentru banii educării copilului. Contele Károlyi George fu judecat, ca în fie-care an să plătească o mie de floreni. Dar familia domnească nu vrea să plătească și a' declarat, că contele George Károlyi n'are bani și de la părinții se' capetă și de mâncare. Venitul părinților iluștri se urcă la 200 de milioane de corone, dar pentru-aceea nu vreau să plătescă muerii pruncului și nepoților lor nici un crucer. Lor nu le pasă, dacă și n'ier de foame. Acesta e »moralul domnilor,« ce vestesc domni și conducătorii nobili a poporului.

Ce coastă miliția. Dacă-ați sci voi jefuiților Români, că pentru-ce trebuie să ve trudiți, să suferiți, îndată ați da afară cu domni aceia din casa țerii, cari nu fac pentru voi nimica. Precum se vede din înscuțarea guvernului, comun miliția ne coastă 357 de milioane (milion = o mie de ori o mie.) Afară de aceea trebuie să plătim pensii la 237 de generali. Dacă te gândesci asupra numerilor, vei pricepe, că pentru-ce se duc așa de mulți în țeri străine, vei pricepe, că pentru-ce n'are statul bani pe scopuri mai bune. Și oare cine votează milioanele aceste? Cine scoate banii acestia din buzunarul poporului s'rac, ca să-i dea miliției. Deputații tei Români, deputații, pe cari cu așa de mare însuflețire alegi din an pe an.

Conte arestat. Din Lemberg ni se dă scirea, că contele Potocky, cine și în Budapesta a comis mai multe înșelăciuni în Lemberg pentru mai multe înșelăciuni fu arestat. Sânge de domn!

Atentat. Din comuna Deszk capetăm scirea, că oamenii necunoscuți au comis atentat, în contra poștasului Alexandru Kovács. Au puscat pe el, dar nu l'au nimerit. Poștasul cu revolver încă a puscat, pe ce atentatorii au fugit.

Furt la poștă. La posta din Ács (comitatul Sopron) au furat 72 de mii coroane. Lucrul s'a întâmplat așa, că când au deschis sacul, în care erau epistoalele cu bani, bani nu erau nicăiri. Suspițiunea cade pe un om, cine în ziua aceea, când s'a întâmplat furtul, umbla la posta din Ács.

democrației. Nu trece nici o săptămână, ca în diferitele ținuturi să nu ținem adunări.

Adunare foarte frumoasă am ținut în **Pusztaszt.-Pál**. Orator era luptașul nostru C. Jo an Vecsery, cine cu cuvintele sale drepte a convins ascultătorii seși despre dreptatea ideii Christoasă. A mai fost adunare în **Kúnmadaras, Kovacsics, Baia** (frații Români) **Fakert, Csongrád și Kurtics** (Români). Oratori au fost frații și luptași **Erl, Magyar, Beller, Mathe, Mezőfi**

POSTA POPORULUI.

G. Togyer Ignesti. Bani am primit, că-lindarele am trimis.

P. George Kertes. Le-am trimis.

V. Ilika Govojdia: Publicăm șirele plină de însuflețire.

Ha! Române la unire, cu deragoste și iubire Toți să fim într-o simțire. Nu ve dați la stăpânire. Unu cu altu să trăim. Și în pace bună să fim.

Teodor S. Krokna. Dăm asemănarea frumoasă.

Fraților! Dacă vom ara pământul și pe când să sămănăm și să grăpăm ne-am obosit de muncă și nu vom sămăna, ore vom culege de acolo spic și dacă am sămănat în anul acesta și a venit peatra și ploia și l'a innecat, atunci noi nu vom sămăna în anul viitor. Nu nu fraților, numai înainte pe calea începută măcar și flămânzi și sătoși căci numai așa vom ajunge la scopul dorit. Vom odihni, vom sătura atunci de bunătați, ne vom ospeta după osteneala noastră, căci fraților, cel ce aleargă trebuie să ajungă, cel ce strigă, trebuie să capetă răspuns, cel ce tot bate, trebuie să — îi deschide ușa, dacă nu de voiă, apoi de nevoiă.

Cine vrea să capete răspuns în epistolă, acela trimeată și timbru (șteampă), căci altcum îi vom răspunde numai în posta poporului.

Scrisori: întrebări, cereri către partidă sunt de a se adresa: Szabad Szó Budapesta VII., István-ut 67. Aicea este localul partidei și de aici secretariul dă sfaturi în orice a face. Bani să se trimeată pe adresa: Szabad Szó István-ut 67.

Abonamentele să se trimeată numai pe următoarea adresa: **Szabad Szó Budapest, István-ut 67.**

Editura partidei socialdemocrate reorganizate din Ungaria
Redactor responsabil: Csenády Dező.
Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utca 17.

A D U N A R I.

Tot se răspândește ideea măreață a social-

I n o i ț i a b o n a m e n t e l e !

ERDÉLYI MŰZEUM

1907. NOV. 5.